

Ὁ ὑπνρέτης ἐξῆλθεν ἐπισήμως.

— Νομίζω ὅτι θὰ γευματίσωμεν ἐδῶ καλῆ-
τερα ἀφ' ὅτι ἐγευματίζομεν εἰς τοὺς Δρισκόλλ,
εἶπεν ὁ Ματτίας.

Τὴν ἐπαύριον ἡ κυρία Μίλλιγαν ἤλθε νὰ μᾶς
ἰδῆ τὴν συνώδευον δὲ ῥάπτης καὶ ῥάπτρια, καὶ
μᾶς ἔλαβον μέτρον δι' ἐνδύματα καὶ χιτῶνας.

Μᾶς εἶπε δὲ ὅτι ἡ Λίζα ἐξηκολούθει δοκιμά-
ζουσα νὰ δμιλῆ, καὶ ὅτι ὁ ἰατρός τὴν ἐκήρυξεν
ἤδη ἰατρευθεῖσαν. Ἐπειτα δὲ, μίαν ὥραν μείνασα
μεθ' ἡμῶν, μᾶς ἀφῆκε, φιλήσασά με περιπαθῶς,
καὶ δοῦσα τὴν χεῖρα εἰς τὸν Ματτίαν.

Οὕτως ἐπανῆλθεν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, δεικνύ-
ουσα πάντοτε περισσοτέρην ἀγάπην καὶ τρυφερό-
τητα πρὸς ἐμὲ, πάντοτε ὅμως ὀλίγον πως βεβια-
σμένως, ὡς ἂν δὲν ἤθελε νὰ παραδοθῆ εἰς τὸ αἴ-
σθημα τοῦτο τῆς ἀγάπης καὶ νὰ τὸ ἐδηλώσῃ.

Τὴν δὲ πέμπτην ἡμέραν, ἀντὶ τῆς κυρίας Μί-
λιγαν ἤλθεν ἡ θαλαμηπόλος ἣν εἶχον ἄλλοτε ἰ-
δεῖ ἐπὶ τοῦ Κύκρου· μᾶς εἶπε δὲ ὅτι ἡ κυρία μᾶς
περιέμενε εἰς τὴν οἰκίαν της, καὶ ὅτι ἡ ἄμαξα
μᾶς περιέμενε κάτω διὰ νὰ υπάγωμεν. Ἦτον δὲ
αὕτη ὥραϊον ὄχημα ἀνοικτὸν, καὶ ὁ Ματτίας ἐ-
κάθησεν εἰς αὐτὸ ἄνευ ἐξιπασμοῦ καὶ εὐγενέ-
στατα, ὡς ἂν ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἐξηκολούθει
δοχούμενος· καὶ ὁ Κάπης δὲ ἐπήδησεν εἰς ἓν τῶν
προσκεφαλαίων χωρὶς νὰ στενοχωρηθῆ.

Ἡ ὁδὸς ἦτον βραχεῖα, καὶ μοι ἐφάνη ἔτι βρα-
χυτέρα, διότι ἤμην ὡς ἐντὸς ὄνειρου, καὶ τὴν κε-
φαλὴν πλήρη ἔχων ἰδεῶν ἀτόπων, ἢ ἄς ἐνόμιζον
ἂν ἀτόπους. Εἰσῆχθημεν δὲ εἰς τὴν μεγάλην αἴ-
θουσαν, ὅπου ἦσαν ἡ κυρία Μίλλιγαν, ὁ Ἄρ-
θοῦρ, ἐκτάδην κείμενος εἰς ἀνακλινητήριον, καὶ ἡ
Λίζα.

Ὁ Ἄρθοῦρ μοι ἐξέτεινε τοὺς δύο βραχίονας,
καὶ ἐγὼ τρέξας πρὸς αὐτὸν τὸν ἐφίλησα. Ἐφίλησα
δὲ καὶ τὴν Λίζαν, ἀλλ' ἐμὲ ἐφίλησεν ἡ κυρία Μί-
λιγαν.

— Τέλος, μοι εἶπεν, ἤλθεν ἡ στιγμή καθ' ἣν
δύνασαι ν' ἀναλάβῃς τὴν θέσιν ἣτις σοὶ ἀνήκει.

Ἐν ᾧ δὲ τὴν ἔβλεπον, περιμένων τὴν ἐξήγησιν
τῶν λόγων της, ἠνέωξε μίαν θύραν, καὶ εἶδον εἰσ-
ελθοῦσαν τὴν μάναν Βαρβερίναν, φέρουσαν εἰς
τὰς χεῖράς της ἐνδύματα βρέφους, μανδύαν ἐκ
κασιμιρίου λευκοῦ, κεφαλόδεσμον ἔχοντα τρίχα-
πτα, ὑποδήματα πλεκτά.

Μόλις δ' ἐπρόφρασε νὰ καταθέσῃ αὐτὰ εἰς τρά-
πεζαν, ὅταν τὴν ἐνέκλεισα εἰς τὰς ἀγκάλας μου.
Ἐν ᾧ δὲ τὴν κατεφίλου, ἡ κυρία Μίλλιγαν ἔδωκε
διαταγὴν εἰς ὑπνρέτην, καὶ ἤκουσα ὅτι ἐπρόφερε
τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Τζαίμς Μίλλιγαν, δι' ὃ ὠχρί-
ασα.

— Οὐδὲν ἔχεις νὰ φοβῆσαι, μοι εἶπεν ἡ κυρία
Μίλλιγαν ἡσύχως. Ἐξ' ἐναντίας. Ἐλθὲ ἐδῶ πλη-
σίον μου, καὶ θὲς τὴν χεῖρά σου εἰς τὴν ἐδικήν
μου.

Τότε ἠνεώχθη ἡ θύρα τῆς αἰθούσης, καὶ εἰσ-

ἤλθεν ὁ κύριος Τζαίμς Μίλλιγαν μειδιῶν καὶ δε-
κνύων τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὀδόντας. Ἀλλὰ μὲ εἶδε, καὶ
ἐν τῷ ἅμα φοβερὰ διαστροφή τοῦ προσώπου ἀν-
τικατέστησε τὸ μειδίαμα.

Ἡ δὲ κυρία Μίλλιγαν δὲν τῷ ἀφῆκε καιρὸν νὰ
δμιλήτῃ.

— Σᾶς προσεκάλεσα, εἶπε διὰ φωνῆς βραδείας,
ἣτις ὅμως ἔτρεμεν ἐλαφρῶς, ἵνα σᾶς παρουσιάσω
τὸν πρωτότοκόν μου υἱόν, ὃν εἶχον τὴν εὐτυχίαν
νὰ ἐπανεύρω—καὶ μοι ἔσφιξε τὴν χεῖρα.— Ἴδού
αὐτός. Ἀλλὰ τὸν γνωρίζετε ἤδη, ἀφ' οὗ ἐπήγατε
εἰς τοῦ ἀνθρώπου ὅστις τὸν ἔκλεψεν, ἵνα πληρο-
φορηθῆτε περὶ τῆς υἱείας του.

— Τί δηλοῖ; . . . εἶπεν ὁ κύριος Τζαίμς Μί-
λιγαν, ἐν ᾧ τὸ πρόσωπόν του ἤλλασσε χρώ-
ματα.

— . . . Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι σήμερον εἰς
τὴν φυλακὴν διὰ κλοπὴν ἣν διέπραξεν εἰς ἐκκλη-
σίαν, καὶ ὠμολόγησε τὰ πάντα. Ἴδού ἐπιστολὴ
ἣτις μοι τὸ ἀναγγέλλει. Οὗτος εἶπε πῶς ἔκλεψε
τὸ παιδίον, πῶς τὸ ἀφῆκεν εἰς τὰ Παρξίσια εἰς τὴν
ὁδὸν Βρετέιλ· καὶ τέλος πῶς ἐφρόντισε νὰ κόψῃ
τὰ γράμματα ἀπὸ τὰ ἐνδύματα τοῦ παιδίου, ἵνα
μὴ ἀναγνωρισθῆ. Ἴδού τὰ ἐνδύματα ταῦτα, δια-
τηρηθέντα ὑπὸ τῆς ἀξιολόγου γυναικὸς ἣτις ἀ-
νέθρεψε τὸ παιδίον μου. Θέλετε νὰ ἰδῆτε τὴν ἐ-
πιστολὴν; Θέλετε νὰ ἰδῆτε τὰ ἐνδύματα;

Ὁ κ. Τζαίμς Μίλλιγαν ἔμεινε ἐπὶ στιγμὴν ἀ-
κίνητος, σκεπτόμενος βεβαίως ἐν ἑαυτῷ ἂν δὲν
θὰ μᾶς ἐπνιγεν ὄλους. Ἐπειτα δὲ διηυθύνθη πρὸς
τὴν θύραν. Ἐπειτα δὲ, μέλων νὰ ἐξέλθῃ, ἐσφράφη.

— Νὰ ἰδῶμεν, εἶπε, τίνος γνώμης εἰσὶ καὶ τὰ
δικαστήρια περὶ ὑποτιθεμένων παιδίων.

Ἀλλὰ χωρὶς νὰ ταραχθῆ, ἡ κυρία Μίλλιγαν—
ἡμπορῶ πλέον νὰ εἰπῶ ἡ μήτηρ μου, — ἀπεκρίθη·

— Ἡμπορεῖτε νὰ μᾶς ἐναζήτητε εἰς τὰ δικα-
στήρια. Ἐγὼ δὲν θὰ ἐναγάγω ἐκεῖνον ὅστις ἦτον
ἀδελφὸς τοῦ συζύγου μου.

Καὶ ἡ θύρα ἐκλείσθη, ἐξεληθόντος τοῦ θείου μου.
Τότε ἐδυνάθη νὰ ῥιφθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας ἄς μοι
ἔτεινε ἡ μήτηρ μου, καὶ νὰ τὴν φιλήσω κατὰ
πρῶτον, ἐν ᾧ καὶ ἐκείνη με κατεφίλει.

Ὅταν δ' ἐκόπασεν ὀλίγον ἡ συγκίνησις ἡμῶν,
ἐπλησίασεν ὁ Ματτίας.

— Εἰπὲ εἰς τὴν μητέρα σου, μοι εἶπεν, ὅτι κα-
λῶς ἐτήρησα τὸ μυστικόν της.

— Τὸ ἤξευρες λοιπόν; ἠρώτησα.

Ἄλλ' ἀντ' ἐκείνου ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου·

— Ὅτε ὁ Ματτίας μοι διηγήθη τὰ κατὰ σέ,
τῷ παρήγγειλα ἐχεμύθειαν, διότι καίτοι ἔχουσα
τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ πτωχὸς μικρὸς Ῥεμὴς ἦτον
ὁ υἱός μου, ἔπροεπον ὅμως νὰ ἔχω καὶ ἀποδείξεις
μὴ ἐπιδεχομένης ἀμφιβολίας. Τίς θὰ ἦτον, υἱός
μου, ἡ θλιψίς σου ἂν, ἀφ' οὗ σ' ἠσπαζόμην ὡς τέ-
κνον μου, ἠρχόμην νὰ σ' εἰπῶ ὅτι ἠπατήθημεν!
Τὰς ἀποδείξεις ταύτας τὰς ἔχομεν ἤδη, καὶ ἤδη
ἐνωθέντες δὲν θὰ χωρισθῶμεν πλέον ποτέ. Πάν-

ωμοσίᾳ, εἰς τοιαύτην περιέπεσον ἄβυσσον συμφορῶν, ὥστε μετὰ φρίκης διεξέρχεται αὐτὰς ὁ ἱστοριογράφος.

Εἰς τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἔγκλημα προστεθήσαν θεολογικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ κατηγορίαι, ἔμεινε δὲ ἐν τῇ εἰρκτῇ ἐπὶ εἴκοσι ἐπτὰ ὅλα ἔτη καὶ ὑπέστη φοβερωτάτας βασάνους.

Ὁ Καμπανέλλας ὑπεβλήθη ἐπὶ τριάκοντα πέντε συνεχεῖς ὥρας εἰς βάσανον τοσοῦτον ἀπάνθρωπον «ὥστε ὅλαι αἱ περὶ τὴν ἔδραν ἀρτηρίαι καὶ φλέβες ἐρράγησαν, τὸ δὲ αἷμα ἔρρεεν ἀκατασχετῶς, καὶ ὅμως τοιαύτην ἀπέδειξε καρτερίαν, ὥστε οὐδ' ἅπαξ ἐξέφερε λέξιν ἀναξίαν φιλοσόφου».

Ὁ Καμπανέλλας ἐξιστορεῖ ὁ ἴδιος ὡς ἐξῆς τὰ δεινοπαθήματα αὐτοῦ. «Ἐφυλακίσθη εἰς πενήκοντα φυλακὰς καὶ ὑπεβλήθη ἐπτάκις εἰς σκληροτάτην βάσανον. Ἡ τελευταία διήρκεσε τεσσαράκοντα ὥρας. Μεῖδεσαν διὰ σχοινίων σφιγγοτάτων, τὰ ὁποῖα συνέλιθον τὰ ὀστέα μου, μὲ ἐκρέμασαν ἔχοντα τὰς χεῖρας ὀπισθεν δεδευμένας ὑπεράνω αἰχμηροῦ ξύλου, ὅπερ κατέρφαγε τὸ δεκατὸν ἔκτον τῆς σαρκός μου καὶ μοὶ ἀφῆρσε δέκα λίτρας αἵματος, ἀφοῦ δ' ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη μετὰ ἐξάμηνον ἀσθένειαν, μὲ ἔρριψαν εἰς ὑπόγειον φυλακὴν. Πεντεκαιδεκάκις ἐδικασθην. Κατὰ τὴν πρώτην δίκην ἐρωτήθεις «Πῶς ἤξεύρεις ἄρα ὅ,τι δὲν ἔμαθε; Ὑπακούεις ἄρα εἰς αὐτὸν δαιμόνιον τι;» ἀπάντησα: «Ἴνα μάθω ὅσα ἤξεύρω ἐδαπάνησα πλείοτερον ἔλαιον ἢ ὅτι ἐπίστε ὑμεῖς οἶνον». Ἄλλοτε ἐκατηγορήθη ὡς γράψας τὸ βιβλίον τῶν *Τριῶν ἀπατεῶνων*, τὸ ὁποῖον ἐτυπώθη τριάκοντα ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεώς μου. Ἐκατηγορήθη προσέτι ὡς ἔχων τὰς ιδέας τοῦ Δημοκρίτου, ἐγὼ δὲ γράψας βιβλία κατὰ τοῦ Δημοκρίτου. Ἐκατηγορήθη ὡς τρέφων κακὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αἰσθήματα, ἐγὼ δὲ γράψας συγγράμματα περὶ τῆς χριστιανικῆς μοναρχίας, ἐν οἷς ἀπέδειξε ὅτι οὐδεὶς φιλόσοφος ἠδυνήθη νὰ ἐπινοήσῃ δημοκρατίαν ἴσῃ πρὸς τὴν ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀποστόλων ἰδρυθεῖσαν. Ἐκατηγορήθη ὡς αἰρετικὸς, ἐγὼ δὲ συντάξας διάλογον κατὰ τῶν αἰρετικῶν τῶν ἡμετέρων χρόνων. Τέλος ἐκατηγορήθη ἐπὶ ἀποστασία καὶ αἰρέσει, καθὼ εἰπὼν ὅτι ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ἔχουσι κηλίδας, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀριστοτέλους, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος εἶναι αἰώνιος καὶ ἀφθαρτος. . . Διὰ τοῦτο μὲ ἔρριψαν ὡς τὸν Ἰερεμίαν εἰς τὴν κάτω λίμνην, ὅπου οὔτε ἀήρ ὑπάρχει οὔτε φῶς».

Ἡ μακρὰ αὕτη καὶ ὀδυνηρὰ τοῦ Καμπανέλλα κάθειρξις γενικὴν ἐνεποίησε φρίκην, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πάπας Παῦλος Ε'. συνεινήθη καὶ ἐξητήσατο τὴν χάριν αὐτοῦ παρὰ τῆς Ἰσπανικῆς Αὐλῆς. Ἄλλ' ὁ Φίλιππος Γ' ἐφάνη ἀδυσώπητος, μόνον δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως τούτου ἐσήμανεν ἡ ὥρα τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ Καμπανέλλας ἀπελύθη, ὁ δὲ Πάπας Οὐρβανὸς Η', ὅστις εἶχε διαδεχθῆ τὸν Παῦλον Ε', ἐ-

δεξιόσωτο αὐτὸν μετὰ συγκινήσεως καὶ ἐπροστάτευσεν αὐτόν.

Ὁ φιλόσοφος οὐδαμῶς καταβληθεὶς, κατῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν κονίστραν καὶ ἀνεδύθη κατὰ τῶν ἀντιπάλων του τὸν ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ δογμάτων ἀγῶνα. Οἱ ἐχθροὶ του μανιώδεις γινόμενοι καθόσον αὐτὸς ἐπέμενεν εἰς τὰς πεποιθήσεις του, ἐκίνησαν κατ' αὐτοῦ τὰ πάθη ὄχλου ἐξημεμένου.

Ὁ Καμπανέλλας ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ μετρηφισμένος, ὅπως σωθῆ ἀπὸ τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὸν ἔμμανοῦς πλήθους.

Ὁ κόμης τοῦ Noailles, πρεσβευτῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ' παρὰ τῇ Ῥωμαϊκῇ Αὐλῇ, ἐβοήθησεν αὐτὸν νὰ μεταβῆ εἰς Γαλλίαν. Ὁ Καμπανέλλας ἤλθεν εἰς Παρισίους, ὅπου ἔτυγεν εὐμενοῦς ὑποδοχῆς παρὰ τῷ Richelieu. Ὁ μέγας καρδινάλιος καὶ ὑπουργὸς ἐσύστησεν αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις ὤρισεν αὐτῷ σύνταξιν 3,000 φράγκων. Ἡ Σορβόννη ἐπεδοκίμασε τὰ ἔργα του. Ὁ Καμπανέλλας ἐξῆσε τοῦ λοιποῦ ἡσυχος, πλὴν εἰδόμεν διὰ ποίων βασάνων ἐξηγόρασε τὴν ἡσυχίαν του ταύτην. Βραδύτερον πύτχθη νὰ συνδιαλεχθῆ μετὰ τοῦ Descartes, ὃν ἐγνώρισεν ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἔπειτα δὲ τὸ ἐβδωμνησοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἄγων ἀπέθανεν ἡσυχῶς ἐν Παρισίοις ἐν τῇ κατὰ τὴν ὁδὸν St Honoré μονῇ τῶν Δομινικάνων.

Τὰ ἔργα τοῦ Καμπανέλλα εἶναι πολλὰ καὶ ἄξια λόγου. Τὸ πνεῦμα αὐτοῦ περιέλαβεν ἀπάσας τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις. Ὁ Καμπανέλλας ἐταξινόμησε τὰς ἐπιστήμας καὶ διέγραψε τὴν μέθοδον τοῦ μελετᾶν αὐτάς. Καὶ εἶχε μὲν ἴσως τὰ ἐλαττώματα τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲν ἦτον εἶναι ὡς ὁ Ramus καὶ ὁ Giordano Bruno εἰς τῶν διαπύρων ἐκείνων καὶ μεγαλοφυῶν τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνδρῶν, οἵτινες ἠγωνίσθησαν κατὰ τῆς σχολαστικῆς καὶ τῶν τετριμμένων ιδεῶν καὶ ὑπὲρ τῆς χειραφετήσεως τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Τρία ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καμπανέλλα ὁ Descartes ἐημοσίευσεν τὸν περὶ *Μεθόδου λόγον*.

ΕΛΙΣΣΑ Σ. ΣΟΡΤΕΓΟΡ.

ΠΟΛΙΣ ΦΡΕΝΟΒΛΑΒΩΝ

Ἐπάρχει ἐν Εὐρώπῃ πόλις, ἧς μέγα μέρος τῶν κατοίκων ἀπαρτίζουσιν ἄνθρωποι πράγματι φρενοβλαβεῖς, ἐργαζόμενοι ἐν τούτοις δσάκις ἔχουσι πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ὄρεξιν, ἐνδύομενοι καὶ συμπεριφερόμενοι ὡς οἱ τὸν νοῦν υγιαίνοντες. Οἱ κάτοικοι τῆς μικρᾶς πόλεως τοῦ Βελγίου Γκελ (Geel) ἀπὸ δύο καὶ ἐπέκεινα ἑκατονταετηρίδων ἀσχολοῦνται περὶ τὴν θεραπείαν τῶν φρενοβλαβῶν. Ἐν τῷ φρενοκομείῳ τῆς πόλεως νοσηλεύονται ὀλίγοι μόνον ἀσθενεῖς, οἱ καὶ ἐπικινδυνωδέστεροι, οἱ πολλοὶ δὲ, ὑπὲρ τοῦς 1,300, διατρίβουν παρ' ἰδιώταις, ἐπὶ πληρωμῇ τῶν ἐξόδων τῆς συντηρήσεως καὶ θεραπείας αὐτῶν. «Παρειδημῶν ἐν Ἀμβέρσῃ, γράφει ἀνταποκριτῆς ἀγγλικῆς τίνος